

Cigándi Tájgazdálkodási és Árvízvédelmi Program

Hírlevél – 1. szám

Tisztelt Olvasó!

Köszönjük, hogy időt szán hírlevelünkre, amely a Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése (VTT) keretén belül megvalósuló Cigánd-Tiszakarádi árapasztó tározó létesítésének egyes állomásairól, főbb motívumairól, körülményeiről, céljáról, finanszírozásáról és megannyi kapcsolódó érdekességről szeretné tájékoztatni Önt és kedves családját. „Fókuszban” című rovatunkban mindig valamely Önt és családját közvetlenül érintő, kiemelt fontossággal bíró témát kívánunk bemutatni és egy-egy szakembert, vagy érintett személyt megszólaltatni. „Kitekintés” rovatunkban egy-egy, a programhoz szorosan kapcsolódó témát dolgozunk fel közérthető módon. A hírlevél segítségével tudomást szerezhet az elkövetkező időszak eseményeiről, az Ön részvételét is igénylő fórumokról.

Reméljük, hogy hírleveink, amiket összesen öt alkalommal, postai úton juttatunk el Önhöz, segítséget nyújt az eligazodásban a program fontosságát, szükségességét és következményeit illetően.

Jó olvasást kívánunk!

Fókuszban

Vásárhelyi Pál kezdte meg azt az évszázados árvízvédelmi munkát, melynek keretében a Tiszát – melynek kiszámíthatatlansága oly sok keserűséget okozott a folyó mentén élőknek – szabályozható keretek közé terelték. A 21. század megváltozott éghajlati és felszíni viszonyai között a Tisza-szabályozást újra kell gondolni, mert soha nem látott árhullámok vonulnak le a folyón. Az elképzelések közül az tűnik legmegfelelőbbnek, ha olyan tározókat építünk a folyó mentén, amelyek nemcsak árvízvédelmi problémákat oldanak meg, hanem a mezőgazdasági termelésben is új lehetőségeket nyitnak. A kormány tehát úgy döntött, hogy olyan programot hoz létre és valósít meg, amely elsősorban lét- és vagyonbiztonságot ad, de ezen kívül új munkahelyeket teremt, megalapozza az Unió által is támogatott ökomozdógazdaságot és felértékeli a természetvédelmet. Javítja a Tisza medrének vízzárási képességét, újjáéleszti a hullámtér természetvédelmi értékeit és a VTT keretén belül első körben, hat helyszínen árapasztó tározókat alakít ki.

A Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése olyan komplex program, amelynek segítségével nemcsak a Tisza-völgy árvízi biztonságát növelhetjük, hanem gondoskodhatunk az érintett térség terület- és vidékfejlesztéséről is.

Kelet-Magyarország éghajlati viszonyai miatt egyszerre kell megküzdeni több problémával is. Míg árvíz idején túl sok, addig aszály idején túl kevés van a vízből. Megoldásnak látszik az, hogy a Tiszán lefolyó, árvízveszéllyel fenyegető vízmennyiséget tározókba vezetjük el, megóvva ezzel a környező területeket az árvizektől, és a vízmennyiséggel a nyári aszályos időszakban okosan gazdálkodunk. Erre a célra létesül a cigándi árapasztó tározó is. Magas vízállás idején a tározótérbe kiengedett vízmennyiséggel 25 cm-rel csökkenhet a Tisza adott szelvényének vízszintje, ami életek és a biztonságot jelentő ingatlanok és ingóságok megmentését jelentheti. Elmondható, hogy a tározó működésével a sárospataki térség, közvetve pedig a Tisza-parti települések kerülnek nagyobb biztonságba.

A komplex program megvalósítása több minisztérium és állami szerv együttműködését igényli. A cigándi árapasztó tározóval kapcsolatosan a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium, a KvVM Fejlesztési Igazgatósága, a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség, az engedélyező hatóságok, az Önkormányzatok, a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság munkatársai működnek közre.

A Cigánd-Tiszakarádi projekten belül egy 94 millió m³ tározótérfogatú árvízi tározó létesül, mely 24,7 km²-en terül el. Ez egy Velencei-tó nagyságú területet jelent.

A beruházás európai uniós társfinanszírozással jöhetett létre. Az első támogatási időszak a Nemzeti Fejlesztési Terv Környezetvédelem és Infrastruktúra Operatív Program (KIO) keretéből több, mint 11 Mrd forint támogatásban részesül, amely az összköltségvetés 66,6%-a. Az uniós támogatásból valósul meg a tájgazdálkodási program, illetve a töltések nagy része is.

Az eddig elvégzett munkákról a lebonyolítást vezénylő OVIBER Kft. főmérnöke Bajnok István számol be:

Milyen munkákat végeztek el 2007 végéig?

A 2005-ben elkezdődött kivitelezési munkálatok eredményeként 2007 november 30-án megtörtént az „A” szakasz műszaki átadása, amely egy közel 24 km²-es területet foglal magába. Ennek részeként kialakítottuk többek között a tározó körüli 20,8 km gátat a keresztező műtárgyakkal, a csatornaórházat, illetve csatornákat építettünk és állítottunk helyre. 2007. szeptember 20-ai átadással a tájgazdálkodási mintaterület vízhálózatának és vízkormányzásának a munkálatai is befejeződtek, amely tartalmazza a 25 km-nyi, 1,5 m magas tájgazdálkodási töltést. Ez a tájhasználat váltás lehetőségét teremti meg, így segítségével vizes élőhelyek alakíthatók ki, amennyiben a gazdák ezt igénylik. Továbbá a munkálatok részei voltak a tározótéren és azon kívüli területeken létesült, tájgazdálkodáshoz szükséges vízkormányzó műtárgyak, vápák és a belvízi csatornák rendezése is. A teljes tározótérfogat mintegy 94 millió m³. 2006. november 20-án a 3804. számú út átépítése fejeződött be, amely a tározót keresztező között átelyezését és a vezérárok feletti útszakasz híddal való kiváltását tartalmazta.

Milyen hátralévő munkafolyamatok vannak még a beruházás befejezéséig?

A munkákból még néhány folyamat valóban hátravan. A „B” szakasz részeként kialakításra kerül az elkészült tározótér és a Tisza közti nyaktag, amely áll a bevezető és leeresztő csatornából, a beeresztő műtárgyból, az összekötő töltésszakaszból, valamint a keresztező műtárgyból.

Mikorra várható a munkálatok befejezése, a tározó átadása?

A 2008-as év végére megtörténik az üzemkész állapot átadása. Így a 2009-es árvizek elleni védelemben már jelentős szerepe lesz a Cigánd-Tiszakarádi árapasztó tározónak.

Milyen kapcsolódó infrastrukturális beruházások valósultak meg a környező településeken?

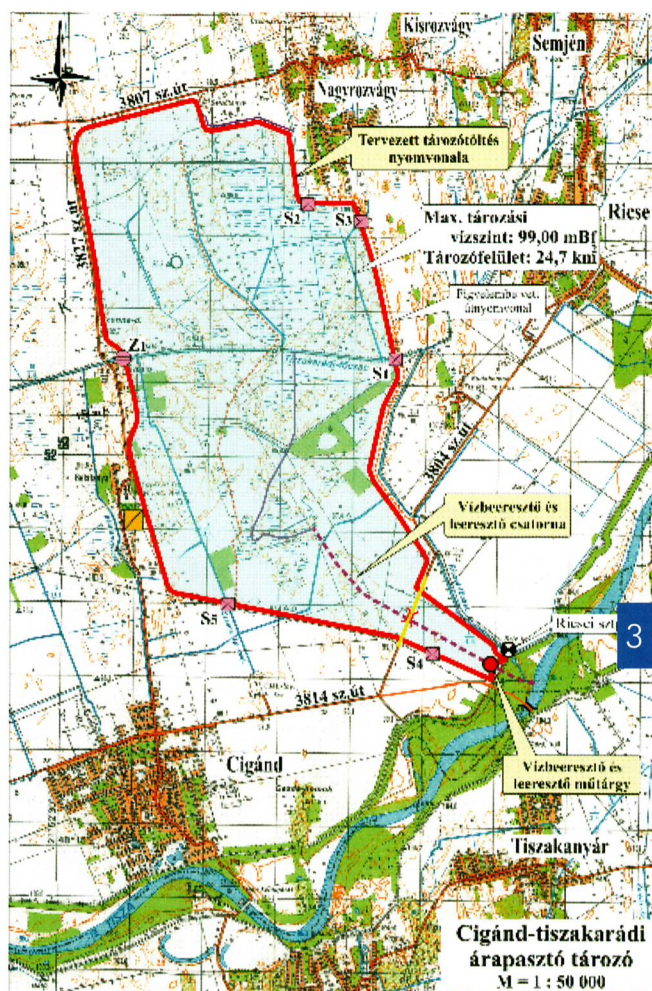
A környező településeken élő lakosság társadalmi felelősségvállalása nem maradt hála nélkül. 2006-ban megtörtént a belvízrendezés Cigándon, valamint a szennyvízelvezető rendszer kiépítése Nagyrozvágyon és Ricsén. A 2007-es évben Pácín és Cigánd szennyvízelvezető rendszerének problémája oldódott meg. A közeljövőben Ricsé, Pácín és Nagyrozvágy belvízrendezése lesz terítéken, valamint várható a Cigánd és Pácín közti út aszfaltozása.

Hány vállalat és ember vett részt a kivitelezési munkálatokban?

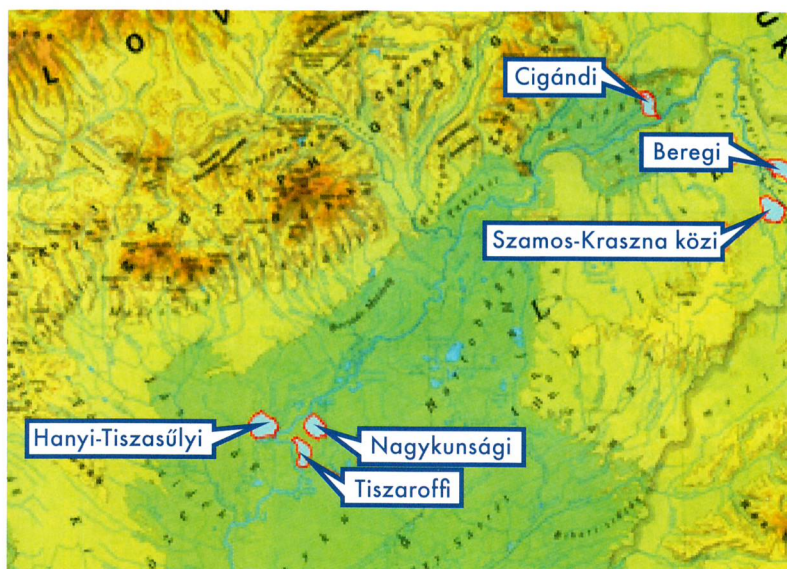
Ebben a hatalmas beruházásban sokan részt vettek. 6 különböző vállalat, mintegy 200 embere dolgozott, hogy napról-napra elősegítsék a projekt megvalósítását.

Az üzemeltetés során hány embert foglalkoztatni a létesítmény?

Mindenképpen új munkahelyek teremődnek, hiszen ezt a kiépült rendszert őrizni, üzemeltetni, gondozni kell, valamint a vízminőség ellenőrzését is el kell végezni. Ez 6-8 új munkahelyet jelenthet.

A Cigánd-tiszakarádi árapasztó tározó területe

A Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése keretén belül első körben megvalósítandó hat árvízszabályzó tározó elhelyezkedése

Kitekintés

A Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése első körében megvalósítandó program alapvető paraméterei:

- 6 db tározó, 27,95 hektár területen
- a hullámtér rendezése
- 818,5 millió m³ tározott víz
- 40 település érintettsége
- a mértékadó árhullám 60 cm-es apasztása

A Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése keretén belül első körben hat helyen épül árvízszabályzó tározó:

- Szamos-Kraszna közti tározó
- Cigánd-Tiszakarádi tározó
- Hanyi-Tisasülyi tározó
- Nagykunsági tározó
- Tiszaroffi tározó
- Beregi tározó

Érdekesség

A cigándi tározó a kivitelezési munkálatokat megelőzően régészeti kutatások és ásások helyszíne volt. A kutatómunkák 2004 májusában kezdődtek, melyet a miskolci Herman Ottó Múzeum (HOM) szakemberei végeztek. Ők Pácín határában 3, Cigánd határában 4, Nagyzóvágy határában 1 olyan lelőhelyet azonosítottak, amelyek a víztározó kivitelezési munkálatait közvetlenül vagy közvetve érintették. A 2005 őszen kezdődő és 2007 nyaráig tartó, összesen öt lelőhelyen végzett régészeti ásásokat Szörényi Gábor András, a miskolci múzeum szakembere koordinálta. A munkálatok a kivitelezés ütemtervével párhuzamosan futottak, és a feltárt lelőhelyek egyike miatt sem kellett a tározó elemeit áttervezni vagy áthelyeztetni.

A legnagyobb kiterjedésű lelőhely Pácín – Alharaszton, mintegy 4,79 hektáron található, melyen a Szörényi Gábor András és Ringer István (MNM) által irányított csapat három korszakot átölelően 1687 régészeti jelenséget tárt fel. Ezek között találhatunk bronzkori települést és temetőt, vaskori településrészleteket és egy 13. századi Árpád-kori települést, gazdasági objektumaival.

Pácín – Szenna–dombon egy népvándorlás kori település nyomaira bukkant Ringer István és Wolf Mária, akik több házat, házakhoz tartozó kemencét és gödröt találtak. Ugyanitt még 2005-ben a terület lőszermentesítéséhez kapcsolódóan egy 5. századi germán harcos sírját leletmentette Szörényi Gábor András és Ringer István, ám erről kiderült, hogy csak magányos temetkezés, ugyanis a domb teljes feltárásakor párja már nem volt.

Pácín – Alsókenderszeren, Lovász Emese (HOM) által irányított munkálatok során a 2,06 ha alapterületű lelőhelyen egy késő bronzkori telep és néhány urnás – hamvasztásos temetkezés nyomát találták, valamint egy 12. századi Árpád-kori tanyaszerű település házait, gazdasági egységeit és kútjait, amelyek egyikében egy ép vasalt favödör rejtőzött.

Nagyzóvágy – Pap–dombon Koós Judit (HOM) vezette a kutatásokat. A 3,35 ha alapterületű lelőhelyen egy középső bronzkori, Füzesabony kultúrához tartozó, vélhetően többretegű, úgynevezett tell-település nyomait kutatták. A település központi, legmagasabb részét az 1980-as években talajjavítási céllal elpusztították. A tell-település alsóbb régióin nagy mennyiségű leletanyagot ástak ki a szakemberek, melyek közül jelentős számmal találhatóak ép tárgyakat is.

Cigánd – Szerpesz–dombon az 1,75 ha alapterületű lelőhelyen Wolf Mária (MNM) vezette az ásásokat. Csapata késő bronzkori és Árpád-kori pákásztanyák néhány objektumára bukkantak, valamint egy II. világháborús német katonai lövészárk és a hozzá tartozó géppuskafészek bírtak fontos hadtörténeti jelentőséggel.

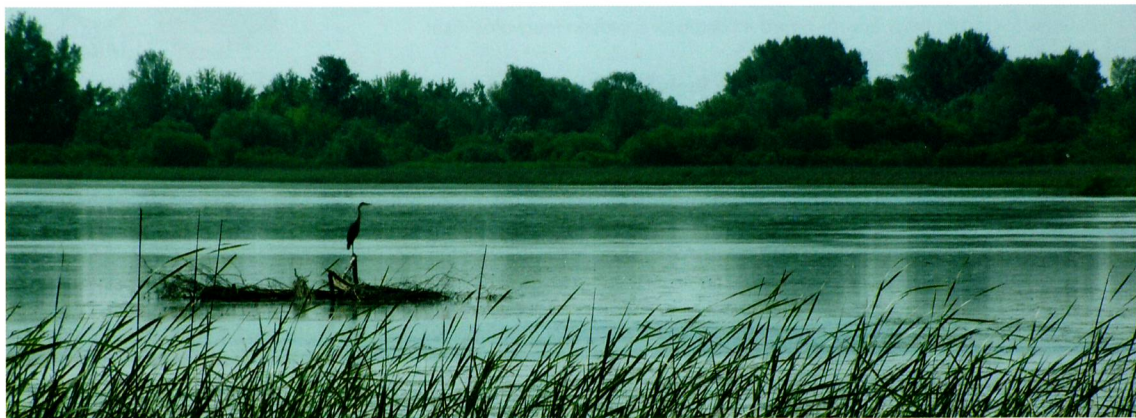
A munkálatokban természetesen több csapat is részt vett, a Herman Ottó Múzeum további munkatársain kívül cigándi, pácini, nagyzóvágyi és semjéni munkások segítették a szép számmal előkerült leletek feltárását.

A lelőhelyek mindegyike a gát nyomvonalon volt, így körbeölelik az egykori Pallágcsa-tó mocsárvilágának környezetét. Az ebből kiemelkedő, egymással közlekedési kapcsolatban lévő dombok biztosították az életteret számukra. A most létesülő árvízi tározóval közel hasonló környezet alakulhat ki, mint amilyenben az egykor itt lakók élhettek.

A feltárást követően reprezentatív vándorkiállításban mutatta be a Herman Ottó Múzeum a régészeti eredményeket, amelyeket összesen a pácini Kastélymúzeumban láthatott a nagyközönség, majd télre átköltözött a sárospataki Rákóczi Múzeumba. A tervek szerint a jövő évben innen Miskolcra megy tovább a kiállítás.

Az egyes lelőhelyek tudományos feldolgozása időközben elkezdődött, ennek első példjaként a Pácín – Alharaszton talált Árpád-kori települést tudományos konferencián ismertette és publikálta Ringer István és Szörényi Gábor András. Emellett több tudományos és ismeretterjesztő előadásokban mutatták be a Cigánd-Tiszakarádi árvízi tározó régészeti kutatását.

Reméljük, hírlevelünkkel hasznos információkat juttatunk el Önhez is! A programmal kapcsolatos további kérdéseivel forduljon hozzánk bizalommal.

Elérhetőségeink:

Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság
1012 Budapest, Márvány utca 1/d
Levélcím: 1253 Budapest, Pf. 56.
Központi telefonszáma: +36-1/ 225-44-00
www.ovf.hu

Környezetvédelmi Vízügyi Minisztérium
Fejlesztési Igazgatóság
1012 Budapest, Márvány u. 1/c
Levélcím: 1538 Budapest, Pf. 530
Központi telefonszám: +36-1/ 225-44-00
www.fi.kvvm.hu

Infovonal:
0640 638 638
nfu@meh.hu · www.nfu.hu

Az Európai Unió által társfinanszírozott projekt